

Сведения об авторе (авторах):

¹Шакарим Н.Ш.к. п. н., преподаватель – лектор, ¹Жетысуского Университета имени И. Жансугурова, Республика Казахстан, город Талдыкорган

²Бокенова Г.Ж., преподаватель, ²№22 средняя школа город Талдыкорган, Республика Казахстан

¹Shakarim N. S. - PhD, lecturer, ¹Zhetysu University named after I. Zhansugurov, Republic of Kazakhstan - Taldykorgan city

²Bokenova G.Z. -Teacher ²secondary school №. 22, Taldykorgan city, A Republic of Kazakhstan

УДК 378.1

ББК 74.04

¹Prof. Dr. Yücel Gelişli

¹Gazi University, Gazi Education Faculty

²Dr. Lazura Kazykhankyzy

²Khodja Akhmet Yessevi University, Filology Faculty

DÜNYADA ÜNİVERSİTELERİN GELİŞİMİ

Bu makale, modern üniversitelerdeki değişikliklerin zorluklarını incelemiştir. Bu makaledeki yazar, nitel araştırma modellerine dayanan fenomenolojik bir yöntem kullanmıştır. Makale, modern dünyadaki eğitim konularını, iç ve dış paydaşların rolünü, üniversitelerin reformunun gerekip gerekmediğini ele almaktadır.

Sosyal ve bilimsel değişimler sunulmakta, yükseköğretimde dönüşüm incelenmekte, küreselleşme kavramı «küresel lokalizasyon» olarak değerlendirilmektedir. Yazar, üniversitelerin ve misyonların temel işlevlerine ayrıntılı olarak bakmaktadır. Bu bağlamda yazar, geleceğin yeni üniversitesi için temel hedefleri vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: eğitim, üniversite, eğitim-öğretim, temel bilimsel araştırma, kamu hizmeti, araştırma üniversiteleri, kitle eğitimi üniversiteleri.

Южел Гелишли

¹ университет имени Гази, Факультет образования Гази

² Лазура Казыханкызы

² Университет имени Ходжи Ахмета Ясави, Филологический факультет

РАЗВИТИЕ УНИВЕРСИТЕТОВ В МИРЕ

В этой статье были изучены проблемы изменений в современных университетах. Автор в данной статье использовал феноменологический метод, основанный на качественных моделях исследований. В статье рассматриваются вопросы образования в современном мире, роль внутренних и внешних заинтересованных сторон, необходимо ли реформировать университеты.

Представлены социальные и научные изменения, изучена трансформация в высшем образовании, рассмотрена концепция глобализации «глобальная локализация». Автор подробно рассматривает основные функции университетов и миссии. В связи с этим автор выделяет основные цели для нового университета будущего.

Ключевые слова: образование, университет, образование-обучение, фундаментальные научные исследования, общественная работа, исследовательские университеты, университеты массового образования.

¹ Professor, PhD, Yuzhel Gelishli

¹ Gazi University, Faculty of Education of Gazi

² PhD, Lazura Kazikhankyzy

² Khoja Ahmed Yasawi University, Faculty of Philology

DEVELOPMENT OF UNIVERSITIES IN THE WORLD

In this article, the problems of changes in modern universities were studied. The author in this article used a phenomenological method based on qualitative research models. The article examines the issues of

education in the modern world, the role of internal and external stakeholders, whether it is necessary to reform universities.

Social and scientific changes are presented, transformation in higher education is studied, the concept of globalization "global localization" is considered. The author examines in detail the main functions of universities and missions. In this regard, the author identifies the main goals for the new university of the future

Keywords: *education, university, education-training, fundamental scientific research, public work, research universities, universities of mass education.*

Giriş

Dünyada çok hızlı teknolojik değişimler yaşanmaktadır. Bu gelişim süreci toplum hayatında olduğu gibi toplumsal kurumları da ihtiyaçlara göre değişime zorlamaktadır. Bu değişim üniversiteleri yeniden yapılanmaya zorlamaktadır. Giderek artan ihtiyaç ve talepler ülkeleri 'üniversite markaları' yaratmaya zorlamakta özel destekler sağlamaktadır. Bu çalışmada günümüz üniversitelerinin değişim sorunları incelenmiş, çalışmada nitel araştırma desenlerinden fenemolojik yöntem kullanılmıştır.

Üniversitelerin küresel rekabetleri dünyada üniversite sıralamalarını ortaya çıkarmış, uluslararası öğrenci değişim programları, uluslararası üniversite işbirlikleriyle ortak uluslararası projeler geliştirilmeye başlamıştır. Bu koşullar altında üniversiteler, yeni pazarlar ve fonlar için giderek büyüyen bir uluslararası rekabetin baskısını hissetmektedir. Bunun yanında ortaöğretim programları çeşitlenmekte ve bazı üniversite konularını kapsar duruma gelmektedir (Advance placement-Rekabet). Bu nedenle üniversiteler sadece bilgiyi aktarmak için değil, bu bilginin kullanılabilir olmasını sağlamak için de çabalar hale gelmiştir.

Buna bağlı olarak eğitimde yeni pedagojik yaklaşımlar ortaya çıkmaktadır. Öğrenci merkezli, öztempolu (self-paced), esnek, modüler tasarımlarla bireyin ihtiyaçlarına daha doğru cevaplar verilebilmenin yolları aranmaktadır. Bu nedenle daha kişiselleştirilmiş aktif öğrenme yöntemleri tüm eğitim kurumlarının geleceğini etkileyecektir. Örneğin, sosyal platformların kullanımının artması ile aynı konu ile ilgilenen kişilerin birbirleriyle etkileşimli bir enformel öğrenim deneyimi yaşaması mümkün olmuştur (Bloglar, Whatsupp grupları). Bu ve bunun gibi yeni etkileşim ortamlarını formal eğitimde kullanmak, öğrenci motivasyonunu ve katılımını artırmaktadır (hibrid uygulamalar) [1].

Yeni nesil üniversite tasarımının iki temel gerekçesi vardır: İlki, üniversitenin kullandığı tüm kaynakların, araştırma ve eğitim çabalarının toplum için artı değere dönüştürülme gereksinimidir. İkincisi ise öğrencilerin gerçek dünya sorunlarıyla bütünlük biçimde yetkinliklerinin geliştirilmesidir. Böylece çoğu programda öğrencilerin yaşadığı mesleki tutku hissetmeme ve gerçek dünyadan uzak kalma durumlarına kalıcı bir çözüm üretilmektedir [1].

Bilginin çok kolay erişildiği bu yeni ortamda pedagojik bir ayrışma gözlemlenmektedir. Yeni beceri ve yetkinliklerle donanmış mezunlara olan ihtiyaçların artmasıyla birlikte bireye sadece bilgi aktarmaya dayalı eğitimin değeri de azalmıştır. Öğrenciler, kendilerinin aktif olduğu, bilginin yanında çarpan etkisi yüksek becerilerin de geliştirildiği yeni öğrenme deneyimlerine ihtiyaç duymaktadır. Bu mevcut ihtiyaçlar üniversiteleri farklı bir eğitim paradigmasına geçmesi için zorlamaktadır [1].

Toplumsal ve bilimsel değişimler yükseköğretimdeki insan kaynağı üzerinde de farklı şekilde etkilemekte yeni modelleri ortaya koymaktadır. Yükseköğretimdeki dönüşüm tüm üniversiter anlayışı değiştirmekte öğretim elemanları ve öğrencileri yeniden modellemektedir. Uluslararası iletişim, proje yönetimi, dil becerileri, değişim programlarına katılım yeni bir öğretim elemanı özelliklerini belirlemektedir.

Dünyadaki üniversiteleşmeye ve üniversitelerin amaçlarındaki değişimlere bakıldığında, yeni yapılanmalarda üniversitelerin girişimcilik özelliği taşınmaları ve özellikle Ar-Ge faaliyetlerinde yerele öncelik vermeleri, Türkiye'de de toplumsal sorumluluk açısından benimsenen bir yaklaşım olduğu görülmektedir [2].

Üniversitelerden beklenen yeni insan tipidir. Bilgiye dayalı üretim, beyaz ve mavi yaka karışımı bir insan modeli günümüz üniversitelerinin toplumsal ihtiyaçları çözecek insan modelidir. Bilgi sahibi olmanın yanında becerilere sahip olmak, toplumsal problemlere duyarlık göstererek projeler üretmek ilave özelliklerdir.

Yükseköğretimdeki değişimler ele alındığında teknolojik gelişmelerin çok önemli bir sürdürücü güç olduğu görülmektedir. Ters yüz sınıflar (flipped classroom), geniş kitleye açık çevrimiçi dersler (MOOCs), oyun temelli öğrenmeyi (game based learning) kullanan mobil uygulamalar, sürekli ölçümler ile beslenen öğrenme analitiği (learning analytics) üzerinden mikro kişiselleştirme, sistem seviyesinde iyileştirme için büyük veri temelli karar destek mekanizması gibi çok sayıda yeni imkân ortaya çıkmıştır. Arka Plan ve İhtiyaçlar Yükseköğretimdeki bu hızlı gelişmeler sonucunda üniversitelerin geleneksel yaklaşımlarına meydan okuyan modeller belirlemiştir. MIT, Harvard, Berkeley, Oxford, Sorbonne, ETH Zürich, Imperial College gibi dünyanın en önde gelen 50 üniversitesinin 1900'den fazla eğitimini sunan EdX platformu ve benzer biçimde sesli ve görüntülü yayınlarla en iyi üniversitelerin derslerini yayınlayan iTunes U, akımın öncüleri olmuştur. Tamamı

internet ortamında faaliyet gösteren Minerva Üniversitesi örneği ortaya çıkmış ‘Heryer Üniversitesi’ konuşulmaya başlanmıştır. Güçlü sunumlar ile milyonların izlediği TED platformu, TED-Ed girişimi ile ‘paylaşımaya değer dersler’ yaratmak için ayrı bir platform kurmuş, burada eğitsel tasarımcılar ile grafik tasarımcıları buluşturarak 300 binden fazla eğitsel içeriğin ortaya çıkmasına önayak olmuştur[1].

Üçüncü nesil Üniversiteler

Erdem[3]. üniversitelerin “eğitim-öğretim”, “temel bilimsel araştırma” ve “toplumsal hizmet” gibi bilinen klasik üç görevi ve bu görevlerin bazı üniversitelerce ihtisaslaşma amacıyla, “araştırma üniversiteleri” ve “kitlesel eğitim üniversiteleri” şeklinde sınıflandırmıştır.

Üniversiteler günümüzde genel olarak üç temel fonksiyonu yerine getirmektedir. Bunlar eğitim, araştırma ve toplumsal faydadır. Üniversitelerin tarihçesine bakıldığında;

Birinci nesil üniversitelerin Ortaçağ’da kurulmaya başladığı görülür. İlk üniversite Bologna 1158’de, Paris 1200’de kurulmuş ve ilahiyat, hukuk, tıp gibi alanlara odaklanmışlardır[4]. Salerno, Bologna, Oxford, Cambridge gibi ilk üniversiteler Tıp, Felsefe, Teoloji ve Hukuk fakülteleri üzerine inşa edilmiştir. Zamanla, sözü edilen bu fakültelerde gittikçe artan sayıda farklı uzmanlık alanları ortaya çıkmaya başlamış ve alt uzmanlık alanları kendi içlerinde daha alt alanlara bölünmüştür[5].

Daha sonra 1800’lü yıllarda kurulmaya başlayan Humbolt[3] tipi üniversiteler ise elit yaklaşımları ve araştırma öncelikleriyle 2. nesil oluşturmuşlardır. Humbolt tipi üniversitelerde araştırma tek disiplinli olarak ele alınmaktaydı. Üniversite yönetiminin kurumsal bir yapı kazanmasının kökenlerinin Humbolt’ un fikirlerine dayandığı ve kurduğu üniversite sisteminde yer alan araştırma ve öğretimin birliği ilkesinin günümüz üniversitesini kalıcı bir şekilde etkilediği belirtilmektedir [6].

20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ABD’de yaygınlaşmaya başlayan üniversitelerin temel iki özelliğe sahip olduğu belirtilmektedir. Bunlar: 1-Temel bilimsel ve uygulamalı araştırmalar ile “toplum” hizmetlerinin, üniversitenin temel işlevleri arasına girmesi, 2- Mesleki öğretimin önem kazanması ve üniversitenin işlevlerinin yürütülmesi için kamu ve özel kaynaklardan giderek artan miktarlarda harcama yapılmasına başlanması olarak sınıflandırılmaktadır [6].

Günümüz ihtiyaçlarına göre şekillenmeye başlayan Yeni (Üçüncü) Nesil Üniversiteler ise Hollanda, Delft University of Technology’de Yenilikçilik ve Girişim alanında ordinaryüs profesör J.G. Wissema tarafından “eğitim, araştırma ve inovasyon kesişiminde toplumun ihtiyaçlarına disiplinler üstü bir yaklaşım ile bilimsel ve teknik çözümler sunan çok ortaklı bir bilgi ağı” olarak açıklanmakta ve endüstriye gömülü üniversite perspektifi ağırlık kazanmaktadır[1].

Toplumsal gereksinimler yükseköğretim sisteminin değişmesi, dönüşmesi gerekliliğini ortaya koymakta ve “fabrika” tipi eğitim anlayışı ve örgütlenmesinin ağırlıkta olduğu sistem yeni bir paradigmatik değişimi zorunlu kılmaktadır. 21. yüzyılda küreselleşen eğitim, toplumun genelinde bilgi seviyesinde artışı hem talep etmekte hem de kolaylaştırmaktadır. Dolayısıyla, eğitimin sürekliliği ve gereğine inanan, dört duvar arasında kalmayan ve dış dünya ile bağlantılı, çok yönlü analiz ve sentez yaparak problem çözebilen; eleştirel ve yaratıcı düşünebilen; sosyal, kültürel ve siyasal kimlik geliştirmiş bireylere ihtiyaç vardır. Bu gereksinimleri gidermek ve sorulara çözüm aramak için yükseköğretim’in yeniden yapılandırılması düşüncesi hızla kabul görmekte ve disiplinlerarası yaklaşımlara dayanan yeni paradigma ve yeni bir üniversiteye işaret edilmektedir [5].

Üniversite artık basit bir öğretmen-öğrenci topluluğu değil, bilgi ekonomisinin beyni niteliğinde bir bilgi fabrikası ve fevkalade karmaşık bir yapıya sahip bir işletmedir. Ülke yükseköğretim sisteminin çıktıları, ülke ekonomisinin en önemli girdileri ve rekabet gücünü belirleyen başlıca unsurları arasındadır[2].

Üniversitelerin enstitülerinde, fakültelerinde, yüksekokullarında, meslek yüksekokullarında ve rektörlüğe bağlı bölümlerinde verdikleri eğitim-öğretim işlevleri sonucu yetişen gençler, nitelikli eleman olarak üretime ve böylece üretimde verimliliğin yükselmesine katkı sağlar. Öğrencilerin bazıları ayrıca eğitim öğretim sürecinde yarı zamanlı (part time) çalışarak özellikle yerel ticari işletmelerde eleman ihtiyacının karşılanmasında rol yüklenirler[2].

Üniversitelerin ikinci işlevi olan araştırma ve yayın yapma ise, istihdam ettikleri öğretim elemanlarının marifetleriyle gerçekleştirilir. Öğretim elemanları akademik süreçte lisans öğreniminden sonra, yüksek lisans, doktora, doçentlik ve profesörlük aşamalarını kat edebilmeleri için, çeşitli araştırmalar yapmak ve yayınlamak zorundadır. Üniversitelerin kurdukları teknopark, teknokent ve teknoloji transfer ofisleri gibi araştırma ve geliştirmeye hizmet eden şirketler ve merkezler, yerel/bölgesel ekonomiye katkıda bulunma kapsamında başat rol yüklenirler [2].

Üniversitelerin eğitim ve araştırma misyonu yanına ekledikleri 3. misyon olan ‘Toplumsal Fayda’ için genel anlayış; toplumsal etkinin ekonomik kalkınma ve katma değer üretme yoluyla elde edilmesi, bunun sağlanabilmesi için de yeni nesil üniversitelerin sanayi ile iş birliği yaparak yenilik ve teknoloji üreten üsler haline getirilmesidir. Toplumsal hizmet sunma kapsamında ise, öğrencilere, mezunlarına, yerel halka ve

işletmelere yönelik çeşitli kurs, konferans, şenlik ve benzer sosyal, sanatsal ve eğitim etkinlikleri organize ederler. Üniversitelerce sertifika programları ismi altında sunulan bu hizmetler kapsamında girişimcilik, işletmelere eleman yetiştirme ve meslek edindirme gibi kurslar düzenlenir; musiki, resim, ebru, hat, jimnastik ve benzeri kurslarla sanatsal ve sportif hizmetler yerel halka sunulur [2].

Bu yaklaşımda üniversiteler; eğitim, araştırma ve toplumsal fayda misyonlarını aynı amaç için yöndeş hale getirip kampüs faaliyetleriyle de genişleterek bir 'Toplam Katkı' sağlama modelini benimsemektedir. Günümüz üniversiteleri, sadece buldukları bölgeleri değil, daha geniş ölçekte coğrafi alanları etkilemeli ve küresel anlamda varlığını göstermelidir [1].

Günümüzde küreselleşme kavramı da bir dönüşüm içindedir ve 'Küre-yerelleşme' (Glocalization) kavramı önem kazanmaya başlamıştır. Öğretimde küre-yerelleşme, küresel ve yerel ihtiyaçları belirlerken, 21. yüzyıl bireyinin sahip olması gereken nitelikleri de ortaya koymaktadır. Bunlar genel olarak hem yerelde hem de dünyada aktif olmak, eleştirel düşünme, problem çözme, yaratıcılık, girişimcilik, sürdürülebilir öncülük, etkin iletişim, dijital okuryazarlık, medya okuryazarlığı, en az bir yabancı dil ve birlikte çalışma gibi birtakım becerilere sahip olmak şeklinde sıralanabilir [1].

Yerel düşünüp, elindeki imkânların farkında olduğu halde küresel, hatta evrensel davranabilen, çalışmalarında çok geniş ölçekte etkiyi hedefleyen insanların nitelikleri nelerdir?

Yani küreselleşme ile birlikte küre-yerelleşme, 21. yüzyılın ihtiyaçlarını ve birey kavramını tanımlayarak dünya ve ülke politikalarına yön vermektedir. Hem küresel hem yerel ortamda ortaya çıkan ihtiyaçlar ve bu ihtiyaçların üniversitelere getirdiği sorumlulukları vurgulayan yeni üniversite anlayışları, yükseköğretim kurumlarının dönüşümünü zorunlu kılmaktadır[1].

Toplumun dönüşümü ve üniversitelerin değişen rolü doğrultusunda bu kurumlar yalnızca öğretim ve araştırma odaklı olmakla kalmayıp; günümüzde bilgi ekonomisinin ve toplumla ilişkinin ana oyuncusu haline gelmektedir. Üniversiteler, geleneksel olarak odaklandıkları eğitim ve araştırma misyonlarının yanı sıra, artık kendilerini ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimin temel aktörlerinden biri olarak konumlandırmaktadır. Bu bağlamda, üniversitelerin eğitim ve araştırma misyonlarının yanında toplumsal fayda sağlamaya yönelik faaliyetleri '3. misyon'(projeler) olarak tanımlanır[1]. Üniversiteler bu süreçte piyasa güçlerinin etkisi altında şekillenen bir organizasyonlar topluluğu haline gelmiştir. Rektör ise artık daha uzun süreli olarak seçilen/atanan, lider niteliği ön plana çıkan, kısmen kollegial kısmen toplam kalite anlayışında girişimci bir konumdadır [7].

Bu üç misyonu ise bir bütün olarak 'Toplam Katkı' olarak tanımlamak mümkündür. Toplam Katkı İçin İhtiyaç Analizi Üçüncü Misyon ve Toplam Katkı Kamuoyu ve kamu otoriteleri, üniversitelerden uzun süredir kendilerine yapılmış 'fildişi kule' (Fildişi Kule: 19.yy.'dan bu yana toplumun günlük yaşamı ve pratik gereksinimlerinden kopuk olmayı ifade eder) yakıştırmasından sıyrılmalarını istemektedir. Bir başka deyişle üniversitelerin bilginin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınma için kullanılabilir hale gelmesinde daha etkili bir rol üstlenmeleri ile ilgili talepler artmaktadır. Bu nedenle, üniversiteler artık günümüzde toplumdaki rollerini ve çeşitli topluluklarla olan ilişkilerini gözden geçirmekte ve bu ilişkileri güçlendirmenin yollarını aramaktadır.

Üç misyon (eğitim, araştırma, toplumsal fayda) arasında örtüşmeler olması nedeniyle, misyonları birbirinden ayırtmak ve tanımlamak zordur. Goddard [8], misyon sınırlarındaki geçişkenlik ihtiyacı ve bölümlendirilmiş misyon alanlarının daha esnek ve birbiri ile iç içe olma ihtiyacını belirtmiştir. Araştırma Eğitim Üniversitelerin Üç Misyonu '3. Misyon'; akademik platformlarda üretilen bilginin toplumun kullanımına sunulması, toplum içinde yaygınlaştırılması ve toplumsal faydaya dönüştürülmesini sağlayan, akademik olmayan üniversite faaliyetlerini içerir [1,9,10].

Peki gelecek 15-20 yıl süresince şekillenecek olan yeni üniversite hangi temeller üzerine yapılanmaktadır? Yeni üniversite doğasında olan eğitim, araştırma, hizmet anlayışı ile birlikte şu hedefleri barındıracaktır [5,6].

1. Toplumsal reformların güçlü bir ayağı olmak,
2. Bilim yapma geleneği ve bilgi toplumu eğitimini devam ettirmek,
3. Uygulamalı araştırmalar yapmak,
4. Kültürel ve entelektüel olarak farklı olan bireyleri barındırmak,
5. Paydaşlar ile işbirliği yaparak sektörler arası birleşmelerle farklı yaklaşımlar harmanlamak,
6. Disipliner sınırların ötesine geçerek bölüm ve fakülte duvarlarını yıkarak entelektüel bir kaynaşma ortamı oluşturmak ve
7. Üniversite'yi sosyal yapının merkezine yerleştirerek, sosyal yapının gelişmesine doğrudan katkıda bulunmak.

Sonuç

Üniversitelerin bu değişim sürecinde var olabilmeleri yeni hedef ve görevleri üstlenmelerine bağlıdır. Günümüz ihtiyaçları çerçevesinde üniversitelerin var olması bu ihtiyaçlara göre yapılanmasına bağlıdır. Bunlar [1].

Teknoloji transferi ve inovasyon.

Yaşam boyu eğitim.

Toplumla Bütünleşme (Social Engagement).

Bütün bunları sağlayan üniversiteler varlıklarını sürdürecektir, diğerleri ise açılıp kapanacaktır. Ticarileşen dünyada, Üniversiteler tercih edilmek istiyorlarsa eğitimin gerçek ortamlarında bu değişimleri sağlamaları gerekir.

Kaynakça:

1. .Üniversitesi, T. A. G. (2018). Yenilikçi Üniversite Tasarımı: AGÜ Modeli, Azim Matbaacılık.
2. Yıldız, R. (2016). Üniversitenin misyonu, yeni kurulan üniversiteler ve yerel kalkınma önceliği. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, (47), 65-84.
3. Erdem, A. R. (2005), “Üniversitenin Var Oluş Nedeni (Üniversitenin Misyonu)”, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17, ss.104- 116.
4. Ayaç, K. (1980). Avrupa Eğitim Tarihi, Ankara: DTCF Yayınları.
5. Şimşek, H., & Adıgüzel, T. (2012). Yükseköğretimde yeni bir üniversite paradigmasına doğru. Eğitim ve Bilim, 37(166).
6. McGregor, S., & Volckmann, R. (2010). Transdisciplinarity in higher education: The path of Arizona State University. Integral Leadership Review, 10(3).
7. Arap, K. S. (2010). Türkiye yeni üniversitelerine kavuşurken: Türkiye’de yeni üniversiteler ve kuruluş gerekçeleri. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 65(01), 1-29.
8. Goddard J. (2009) Reinventing the Civic University, NESTA.
9. Tuunainen, J. (2005). Hybrid practices? Contributions to the Debate on the Mutation of Science and University. Higher Education, 50(2), 275-298.
10. Vorley, T. & Nelles, J. (2008). (Re) Conceptualising the Academy: Institutional Development of and Beyond the Third Mission, Higher Education Management and Policy, 20 (3), 119-135.

Сведения об авторе (авторах):

¹**Prof. Dr. Yücel Gelişli** - ¹Gazi University, Gazi Education Faculty

²**Dr. Lazura Kazykhanzy** - ²Khodja Akhmet Yessevi University

¹ Профессор, PhD, **Южел Гелишли** - ¹ университет имени Гази, Факультет образования Гази

² PhD, **Лазура Казыханкызы** - ² Университет имени Ходжи Ахмета Ясави, филологический факультет

¹ **Yuzhel Gelishli** - Professor, PhD, -¹ Gazi University, Faculty of Education of Gazi

² **Lazura Kazikhankyzy** -² PhD, Khoja Ahmed Yasawi University, Faculty of Philology

УДК 373.24

ББК 74.1

А.Н. Санхаева¹, Ә.М. Мұрат²

^{1,2}*Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті
(Қарағанды, Қазақстан)*

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ДАМУЫНДАҒЫ ДРАМАТИЗАЦИЯ ОЙЫНЫНЫҢ РӨЛІ

Бұл мақалада авторлар жас ұрпақтың қарым-қатынас дағдыларын дамыту қажеттілігі, олардың болашақ кәсіби қызметі үшін маңызы туралы мәселе көтереді. Авторлар драматизация ойынының мектеп жасына дейінгі балалардың қарым-қатынасы мен қарым-қатынас дағдыларын дамытуға әсерін атап өтеді, бұл болашақта мектеп жасына дейінгі балалардың дамуына оң әсер етеді. Мақалада ойын-драма ұғымын анықтаудың әртүрлі тәсілдері талданады, осы ойын түрлерінің ерекшеліктері ажыратылады және олардың мазмұны ашылады.

***Түйін сөздер:** мектеп жасына дейінгі балалар, мектепке дейінгі ұйым, ойын, ойын драматизация, қарым-қатынас, қарым-қатынас дағдылары.*